

บรรณานุกรม

- กระทรวงมหาดไทย, สำนักผังเมือง. ผังเมืองรวมกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พ.ศ.2543
กรุงเทพมหานคร: สำนักผังเมืองกระทรวงมหาดไทย, 2524.
- _____. รวมกฎหมายว่าด้วยการผังเมือง. กรุงเทพมหานคร: สำนักผังเมือง กระทรวงมหาดไทย,
2520.
- _____. ร่างกฎกระทรวงผังเมืองรวมกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพมหานคร: สำนักผังเมือง
กระทรวงมหาดไทย, 2525.
- เกียรติ วิวะกุล และคณะ. ตลาดในกรุงเทพฯ การขยายตัวและพัฒนาการ. พระนคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525.
- เขตคลองสาน. "สถิติและผลงานประจำปี 2522." กรุงเทพมหานคร: เขตคลองสาน, 2527
(ฮัดสำเนา).
- ฉะ สิตกร. "แนวทางการปรับปรุงพื้นที่เขตบางรัก กรุงเทพมหานคร." วิทยานิพนธ์
ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาผังเมือง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523.
- ผด วิทยุพันธ์. อดีตผู้อำนวยการสำนักผังเมือง. สัมภาษณ์, 19 มกราคม 2524.
- บุญกิจ ว่องไวกิจไพศาล. เศรษฐกิจค้าปลีกเมือง. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย
รามคำแหง, 2522.
- บุปผาภว สุวรรณมาศ. "การสร้างบ้านแปลงเมืองรัตนโกสินทร์ กรุงเทพฯ : โครงสร้างเมือง
ทางด้านประโยชน์ใช้สอย 2325 - 2525." วารสารธรรมศาสตร์ 11 (มีนาคม
2525) : 21 - 23.
- ประทีป สันทรเขตต์. "การแก้ปัญหาบริเวณที่พักอาศัย บริเวณพาณิชยกรรม และอุตสาหกรรม
สำหรับนครหลวงกรุงเทพฯ ธนบุรี." ในรายงานการสัมมนาปัญหานคร, หน้า 369,
กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2515.
- ผู้ลัดดี พิพพัล และ มานพ พงศ์ทัต. บ้านในกรุงเทพฯ รูปแบบการเปลี่ยนแปลงในรอบ 200 ปี
(พ.ศ. 2325 - 2525). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525.
- พงศ์สิทธิ์ ชุ่มสาย, หัวหน้าฝ่ายผังเมืองรวมกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. สัมภาษณ์, 9 กุมภาพันธ์
9 กุมภาพันธ์ 2525.
- มาลีณี เศรษฐนันท์. "ประชากรในกรุงเทพมหานคร." ข่าวสารสำนักผังเมือง. (เมษายน
2519) : 28.
- วชิระ ยอบแต่ง. "การศึกษาทางด้านนิเวศน์วิทยา เพื่อวางแผนป้องกันอาชญากรรมในเขต
กรุงเทพมหานคร (ฝั่งธนบุรี)." วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาผังเมือง
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523.

วิชัย บุญวาต. "การศึกษาเพื่อจำแนกบริเวณฟักอาศัยโดยลักษณะทางกายภาพของอาคารในเขต กรุงเทพมหานคร" วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาการออกแบบชุมชนและผังเมือง บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2514.

_____ . หัวหน้างานวางผังเมือง 3 กองผังเมืองกรุงเทพมหานคร. สัมภาษณ์, 7 มกราคม 2526.

สุจิตรา ธนานันท์. การบริหารนครหลวงส่วนที่ 2 ว่าด้วยเรื่องของกรุงเทพมหานคร.
กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง. หน้า 43.

เสถียร วิชัยลักษณ์, ร.ต.ท. และ พ.ต.อ.สับวงษ์ วิชัยลักษณ์. พระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2518 พร้อมด้วยกฎกระทรวงและประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี. กรุงเทพฯ: ชาติเวชย์, 2518.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, กองวางแผนภาค. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5 พ.ศ. 2525 - 2529. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2524.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Carlos C. Cambell. New Town another way to live. Reston Virginia: Cton Publishing Company, 1976.

Edwin S. Mills. Urban Economics. Glenview, Ill: Scott, Foresman and Company, 1972.

Gallion Fisuer. The Urban Pattern. 4 th:ed. New York: D Van Nostrand Company, 1980.

Joseph De Chiara, Lee Koppghman. Urban Planning and Design Criteria, 2 nd.ed. New York: Nostrand Reinhold Company, 1975.

Republic of Singapore, Urban Redevelopment Authority, Annual Report 1980 - 1981. Republic of Singapore: Koon Wah Printing, 1982.

Robert L. Bish and Hugh O, Nourse. Urban Economics and Policy Analysis. New York: Mc Graw Hill Book Company, 1975.

Wingo, L. Jr. Transportation and Urban Land, Resource for the future. Washington D.C., 1961.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สมเด็จพระประสาธ ได้จัดการต่อเรือกำปั่นจักรข้างขึ้นลำหนึ่ง ชื่อว่าเรืออรรคราชบรรยง ต่อที่ๆ ตรงข้ามกับหน้าวัดพิชัยญาติการาม เมื่อเรือลำนี้ได้ต่อสำเร็จ เรียบร้อยบริบูรณ์แล้ว จึงให้ขุดคลองสาน ต้นคลองต่อจากคลองสมเด็จเจ้าพระยาองค์น้อยตั้งแต่หน้าวัดพิชัยญาติการามไปจนถึงคลองหลังวัดทองคารามซึ่งเป็นพื้นที่ของวัดทองคาราม ต่อออกไปขุดขยายกว้างและลึกไปตามคลองสานเดิม ออกแม่น้ำเจ้าพระยาใต้บ้อมป้องกันปัจจามิตร ซึ่งเป็นที่เสาชิงช้าอันดีสัญญาณอบกเรือเข้าออกของกรมเจ้าท่าทุกวันนี้ เมื่อคลองเสร็จแล้ว จึงเอาเรืออรรคราชบรรยงลงน้ำไปตามคลองนี้ ออกแม่น้ำเจ้าพระยา คลองนี้จึงเรียกชื่อว่าคลองสานตามชื่อคลองเดิม คลองสานนี้ได้ตัดผ่านคลองจีน คลองวัดทอง คลองวัดทองนพคุณ และ คลองลาดหญ้า ส่วนคลองสานฝั่งใต้ย่านคลองวัดทอง เจ้าพระยาภาณุวงศ์ มหาโกษาธิบดี (ท้วม บุนนาค) ที่คนสามัญเรียกนามท่านว่า เจ้ากรมท่า ท่านได้สร้างสวนขึ้นบนฝั่งนี้ เลี้ยงสัตว์ไว้มากชนิด ได้สร้างสะพานหกข้ามคลองนี้ไว้สองสะพาน เป็นของกรมท่า ท่านได้ขุดคลองสะกิดด้านข้างและด้านหลัง เป็นคลองไปมาได้ตลอดถึงกัน ต่อมาภายหลังราษฎรทั้งหลายจึงเรียกคลองที่ขุดนี้ว่า คลองสวนเจ้าคุณกรมท่า ที่สวนนั้นบัดนี้ได้เป็นสถานที่โรงพยาบาลโรคจิตตลอด คลองที่กล่าวนี้จะใช้ไม่ได้แล้วเพราะดิน เขินดิน เสียวสัน คลองสานฝั่งเหนือเดิมเป็นถนนเรียกว่า ถนนคลองสาน ตั้งแต่สร้างสะพานพุทธยอดฟ้า ถนนนี้ได้ถูกตัดและถมกว้างขึ้นกว่าเดิมอีกเท่าตัว มีนามใหม่ว่าถนนสมเด็จเจ้าพระยา คลองสานนี้เรียกกันอีกแปลกๆ ราษฎรชาวสวนบางไส้ไก่และชาวบ้านแถบคลองสานเดิม ถ้าจะมาคลองนี้ เรียกกันว่า ไปคลองสานสมเด็จ ชื่อของคลองสานเดิมเลยลบเลื่อนไปกลับมาเรียกกันว่าคลองลัดวัดทองค์ กรณีที่เรียกเช่นนี้ก็เพราะขุดผ่านเนื้อที่ของวัดทองค์ กระทำให้วัดถูกแบ่งออกเป็นสองแปลงๆ หนึ่ง เป็น เกาะอยู่ข้างคลองสานเดิม

๑/ อ้างจาก ปารุกณา เรื่องประวัติคลอง, วิทยาจารย์ เล่มที่ ๓๒ ตอนที่ ๒๔

ประวัติผู้เขียน

หม่อมราชวงศ์ เปรมศิริ เกษมสันต์ เกิดเมื่อวันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๔๔๕ ที่จังหวัด
พระนคร สำเร็จการศึกษาสถาปัตยกรรมศาสตรบัณฑิต จากมหาวิทยาลัยศิลปากร เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๘
เข้าศึกษาระดับปริญญาโท ภาควิชาผังเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๔ ปัจจุบัน
รับราชการสังกัดกองผังเมือง สำนักงานปลัดกรุงเทพมหานคร กรุงเทพมหานคร

ศูนย์วิทยพัชการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย